

Бендери, дєр	Кельменці, ів	Помпеї, їв
Бережани, жан	Ківерці, ів	Прилуки, лук
Березники, ів	Кобеляки, ів	Риби, Риб (сузір'я)
Бермуди, ів	Кордильєри, ів і льєр	Родопи, ів
Бєскиди, ів	Ланівці, ів	Ромни, мен
Біличі, ів	Локачі, ів	Салоніки, нік
Близнюки, ів (сузір'я)	Лубни, бєн	Саяни, ів
Боровичі, ів	Лугини, гин	Сиракузи, куз
Бортничі, ів	Мальдіви, ів	Стожари, ів (сузір'я)
Броди, ів	Маневичі, ів	Судети, дет
Бронниці, нищ	Митищі, тищ	Татри, ів
В'язники, ів	Моринці, ів	Терези, ів (сузір'я)
Гімалаї, ів	Народичі, ів	Фермопіли, піл
Дарданелли, е́лл і е́ллів	Нідерланди, ів	Філіппіни, пін
Єлисейські (их) Поля	Новобіличі, ів	Хібіни, бін
(Піль і Полів)	Об'єднані (их)	Чебоксари, сар
Єсентуки, ів	Арабські (их) Емірати	Чемерівці, ів
Закатали, тал	(ів)	Черкаси, қас
Задішки, ів	Олешки, шок	Чернівці, ів
Іваничі, ів	Підгайці, ів	Чорнухи, нух
Іллінци, ів	Піреней, їв	Шахти, Шахт
Каракуми, ів	Плеяди, яд (зоряне	Шишаки, ів
Карпати, пат	скупчення)	Ясси, Ясс

Література

1. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. Граматика української мови. – К.: Рад. школа, 1982.
2. Матвійас І.Г. Іменник в українській мові. – К.: Рад. школа, 1974.
3. Орфографічний словник української мови. – К.: Наук. думка, 1975.
4. Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1977.
5. Словник української мови: В 11-ти томах. – К.: Наук. думка, 1970–1980.
6. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. – К.: Наук. думка, 1969.
7. Українська мова. Енциклопедія. – К.: В-во „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2000.
8. Український орфографічний словник. – К.: Довіра, 2005.
9. Український правопис. – К.: Наук. думка, 1993.

СКЛАДНОСТІ У ВИЗНАЧЕННІ РОДУ ІМЕННИКІВ (СЛОВНИК)

© Ніна Лозова, 2007

Інститут української мови НАН України (Київ)

УДК 811.161.2.373.

Як відомо, категорія роду іменників виявляється за семантико-граматичними або тільки граматичними ознаками. Але є іменники, рід яких

граматично не зумовлений. У наведеному тут міні-словнику представлені іменники, визначення роду яких становить певні труднощі.

Насамперед це так звані слова спільного роду – переважно емоційно забарвлені лексеми з флексією **-а, -я** в називному відмінку однини. Вони характеризують істот за певною, переважно негативною, ознакою і належать до сфери розмовної мови. Ці іменники мають і чоловічий, і жіночий рід (*гуляка, нероба, плакса, п'яниця* і т. ін.), а який саме – визначається лише в контексті. Окремо виділяють стилістично нейтральні іменники спільного роду – назви за професією, родом занять, соціальним станом тощо (*листоноша, рибалка, сирота, сусіда*). Серед них звертають на себе увагу формально близькі до цієї групи імена, що не мають жіночого роду, оскільки такий факт або таке становище притаманне лише чоловікам, напр.: *воєвода, магараджа, старшина, тесля* та ін.

Рід може варіюватися у різних значеннях багатозначного слова. Так, слово *дружина* має жіночий рід в значеннях 'одружена жінка' 'збройний загін' і 'добровільне об'єднання', а в значенні 'одружений чоловік' воно виступає в чоловічому роді.

Дослідники називають іменники спільного роду на **-а, -я** граматичними омонімами (І.Р.Вихованець), а також фемінативами (О.К.Безпояско), фемінізмами (А.П.Загнітко), оскільки структурно вони марковані граматичним жіночим родом. Форма наведених іменників настільки тяжіє над семантикою, що інколи (переважно в мовленні), навіть коли йдеться про особу чоловічої статі, вони узгоджуються за зразком іменників жіночого роду: зустрічаємо й нормативне *Зачепить конем базарного роззяву (І.Ле)*, і розмовне *Така роззява мій Юхим (М.Кропивницький)* [9:54]. Варто зазначити, що в уявленні мовця такі іменники в першу чергу сприймаються як належні до жіночого роду, так само, як іменники на **-о, -е** – до середнього.

Певною мірою до іменників спільного роду можна зарахувати й прізвища, що походять від іменників – загальних назв, такі як *Вареник, Ворона, Плющ*. Їх рід визначається статтю особи з цим прізвищем.

До спільного роду належать і деякі назви тварин на **-а** (*звірюка, коняка, лелека* та деякі інші), а також невідмінювані (*зебу, кенгуру, окані*); чоловічий або жіночий рід цих лексем скоріше не залежить від статі тварини. При цьому для слова *собака* жіночий рід виступає як ненормативна форма для будь-якої тварини цього виду.

Іменники на **-о, -е** – назви істот – можуть поєднувати чоловічий та середній рід (*ледацю, недбайло, страшидо*). Проте спостерігаємо й слова на позначення осіб чоловічої та жіночої статі, відповідно марковані чоловічим та жіночим родом (*вайло – ч. і ж., сонько – ч. і ж., чванько – ч. і ж.*). Характерно, що слово *ладо* суміщає всі три роди – середній за формою, а чоловічий і жіночий – за статтю.

Похідні суфіксальні (з суфіксами згрубілості) іменники на **-о, -е, -а**, як правило, зберігають рід твірного слова: *дівчище – ж.* (від *дівчина – ж.*), *котюга – ч.* (від *кіт – ч.*), *возище – ч.* (від *віз – ч.*). Однак нерідко паралельно з функціонуванням у роді, що впливає із семантики, слово вживається і в роді, зумовленому його формою: *басило – ч. і с., гадючище – ж. і с.* Єдиний

рід, що корініться в їхній формі, – середній – словники визначають для слів *вузлице, дівчишко* і *синятко*.

Звертає на себе увагу невелика група слів, для яких у сучасній українській мові характерні два роди, а оскільки вони належать до різних відмін, то і парадигми їх різняться. Це іменники на приголосний: *гандже* (ч. – у і ж. – і), *дрож* (ч. – у і ж. – і), *жу́жіль* (ж. – желі і ч. – желю), *купіль* (ж. – пелі і ч. – пелю), *покруч* (ж. – і і ч. – а), *фальци* (ж. – і і ч. – у), а також *бабище* (с. – а і ж. – і). Варіанти *кужіль* і *қужіль* мають різні парадигми залежно від наголошення: перше – *род. кужеля, ор. кужелем, род. мн. кужелів*, оскільки слово чоловічого роду, а друге *род. кужелі, ор. кужілля, род. мн. кужелей*, бо жіночого. Деякі слова наводяться в словничку через можливе сплутування їх з російськими відповідниками: *біль, болю* – чоловічого роду (рос. *боль, боли* – жіночого), так само *путь, путі* – жіночого роду (рос. *путь, пути* – чоловічого).

Українській мові притаманне таке явище, як паралельні форми іменників. Тобто виникають пари – варіанти того самого слова, з різними родовими флексіями. Це слова на позначення неістот (*ворс, ч. і ворса, ж., зал, ч. і зала, ж., кахель, ч. і кахля, ж., Одер, ч. і Одра, ж.*) або істот (*жираф, ч. і жирафа, ж., лангуст, ч. і лангуста, ж.*). Тут ідеться як про іменники, що не відрізняються один від одного за семантикою, так і про ті, що відмінні за значенням, такі як *хід* і *хода* або *задум* і *задумка*. Нерідко в парі бере участь іменник спільного роду (*бідака, ч. і ж. і бідак, ч., сусіда, ч. і ж. і сусід, ч.*).

Певна кількість іменників, маючи подвійні форми, належить до того самого роду. Це переважно іменники на позначення осіб (*гайдамака* і *гайдамак – ч., бурлака* і *бурлак – ч.*). При цьому визначення роду не викликає складностей. Зрозуміло, що іменники, рід яких очевидний, такі як *кахель – кахля, хід – хода*, а також *бурлак*, до словничка вносити нема потреби.

У складних словах рід визначається за ключовим (родовим) словом. Таким чином, *клуб-читальня* і *мотор-колесо* чоловічого роду, *ракета-носій* і *школа-інтернат* – жіночого, а *селище-супутник* і *судно-холодильник* – середнього. До словничка подібні складні слова не вносимо. Виняток – ті, що означають одне поняття: *батько-мати* (батьки) – *мн., хліб-сіль* (при вітанні) – *ч. і ж.*

Хитання щодо роду спостерігаємо в аббревіатурах. При тенденції до визначення роду аббревіатури за опорним словом зустрічаємо чимало випадків недотримання цього принципу. Тобто, ініціальні аббревіатури *НОП* (наукова організація праці), *ООН* (Організація Об'єднаних Націй), *ГЕС* (гідроелектростанція) мають належати до жіночого роду, але нерідко вживаються й у чоловічому, що пояснюється їх формальними ознаками – закінченням на приголосний.

ага, и, ч.

агақало, а, ч. і с.

бабище, і, ж. і а, с.

багатознайко, а, ч.

базқало, а, ч. і с.

базқа, и, ч. і ж.

басіло, а, ч. і с.

басиско, а, ч.

басище, а, ч.

басора, и, ч.

батьковбивця, і, ч. і ж.

батько-мати, батька-

матері, <i>мн.</i>	дейне́ка, <i>и, ч.</i>	загреба́, <i>и, ж.</i> (місце поховання, корж) <i>і ч. і ж.</i>
бездара, <i>и, ч. і ж.</i>	держиморда, <i>и, ч.</i>	(жалі́бна людина)
безлюдько, <i>а, ч.</i>	джу́ра, <i>и, ч.</i>	задава́ка, <i>и, ч. і ж.</i>
бідака, <i>и, ч. і ж.</i>	дівчи́сько, <i>а, с.</i>	заде́рика, <i>и, ч. і ж.</i>
бідаччи́сько, <i>а, ч.</i>	дівчи́ще, <i>а, ж.</i>	зади́рака, <i>и, ч. і ж.</i>
бідола́шечка, <i>и, ч. і ж.</i>	діди́ще, <i>а, ч.</i>	задьо́ра, <i>и, ч. і ж.</i>
бідола́шка, <i>и, ч. і ж.</i>	діду́га, <i>и, ч.</i>	заже́ра, <i>и, ч. і ж.</i>
біль, болно, <i>ч.</i>	діляга, <i>и, ч. і ж.</i>	за́йка, <i>и, ч. і ж.</i>
братовби́вця, <i>і, ч. і ж.</i>	дітовби́вця, <i>і, ч. і ж.</i>	за́йда, <i>и, ч. і ж.</i>
вайло, <i>а, ч. і ж.</i>	Дні́про, <i>а, ч.</i>	за́йчи́сько, <i>а, ч. і с.</i>
вариво́да, <i>и, ч. і ж.</i>	до́бряга, <i>и, ч. і ж.</i>	замазу́ра, <i>и, ч. і ж.</i>
вбивця, <i>і, ч. і ж.</i>	до́бряка, <i>и, ч. і ж.</i>	заму́рза, <i>и, ч. і ж.</i>
вгадько, <i>а, ч.</i>	до́ка, <i>и, ч. і ж.</i>	замчи́ще, <i>а, ч. і с.</i> (великий замок) <i>і с.</i> (місце, де був замок)
ведмедиче́, <i>а, ч.</i>	дороба́ло, <i>а, ч. і с.</i>	замчи́ще, <i>а, ч. і с.</i> (від замок)
вереда, <i>и, ч. і ж.</i>	дору́бло, <i>а, ч. і с.</i>	зана́уда, <i>и, ч. і ж.</i>
вереща́ка, <i>и, ч. і ж.</i>	драгі́жка, <i>и, ч. і ж.</i>	за́різяка, <i>и, ч.</i>
верхово́да, <i>и, ч. і ж.</i>	драгі́ка, <i>и, ч. і ж.</i>	за́те́лепа, <i>и, ч. і ж.</i>
вовцо́га, <i>и, ч.</i>	дріма́йло, <i>а, ч. і ж.</i>	зві́рюга, <i>и, ч. і ж.</i>
вовчи́сько, <i>а, ч.</i>	дрімо́га, <i>и, ч.</i>	зві́рюга, <i>и, ч. і ж.</i>
вовчи́ще, <i>а, ч.</i>	дро́ж, <i>у, ч. і і, ж.</i>	здо́ровило, <i>а, ч.</i>
воєво́да, <i>и, ч.</i>	дру́жина, <i>и, ч. і ж.</i>	здо́ров'яга, <i>и, ч.</i>
вози́ще, <i>а, ч.</i>	(чоловік або жінка) <i>і ж.</i>	зіва́ка, <i>и, ч. і ж.</i>
во́яка, <i>и, ч.</i>	(загн)	зіпа́ка, <i>и, ч. і ж.</i>
всезна́йка, <i>ки, ч. і ж.</i>	дру́жище, <i>а, ч.</i>	зірви́голова, <i>и, ч. і ж.</i>
всезна́йко, <i>а, ч.</i>	дру́жко, <i>а, ч.</i>	злоді́яка, <i>и, ч. і ж.</i>
вузли́ще, <i>а, с.</i>	дру́жко, <i>и, ч. і ж.</i>	злоді́ячка, <i>и, ч. і ж.</i>
вуси́ще, <i>а, ч. і с.</i>	дря́п'яка, <i>и, ч. і ж.</i>	злодо́га, <i>и, ч. і ж.</i>
гадючи́ще, <i>а, ж. і с.</i>	дря́п'яка, <i>и, ч. і ж.</i>	злодо́жка, <i>и, ч. і ж.</i>
гайдама́ка, <i>и, ч.</i>	дуби́ще, <i>а, ч. і с.</i>	злю́ка, <i>и, ч. і ж.</i>
гарбу́зяка, <i>и, ч.</i>	дука́, <i>и, ч.</i>	злю́чка, <i>и, ч. і ж.</i>
гари́кало, <i>а, ч. і с.</i>	дури́ло, <i>а, ч.</i>	зна́йда, <i>и, ч. і ж.</i>
гарку́ша, <i>і, ч. і ж.</i>	ду́рило, <i>а, ч.</i>	зна́йко, <i>а, ч.</i>
гли́таяка, <i>и, ч.</i>	дя́дько, <i>а, ч.</i>	зуби́ще, <i>а, ч.</i>
глу́шко, <i>а, ч.</i>	дя́дьо, <i>дя, ч.</i>	зубри́ло, <i>а, ч.</i>
гні́дко, <i>а, ч.</i>	дя́дя, <i>і, ч.</i>	зьяне́чко, <i>а, ч.</i>
голово́к, <i>а, ч.</i>	ехи́да, <i>и, ч. і ж.</i>	каба́ни́сько, <i>а, ч.</i>
голоси́сько, <i>а, ч.</i>	жа́дніога, <i>и, ч. і ж.</i>	каба́нище, <i>ч.</i>
голоси́ще, <i>а, ч.</i>	жу́жіль, <i>ж. і</i>	каба́нога, <i>и, ч.</i>
голоштанько, <i>а, ч.</i>	же́лто, <i>ч.</i>	каву́нище, <i>а, ч.</i>
гольті́пака, <i>и, ч.</i>	заба́йка, <i>и, ч. і ж.</i>	калі́чка, <i>и, ч. і ж.</i>
гради́ще, <i>а, ч.</i>	забу́да, <i>и, ч. і ж.</i>	калі́чка, <i>и, ч. і ж.</i>
гульві́са, <i>и, ч.</i>	забро́да, <i>и, ч. і ж.</i>	камє́нище, <i>а, ч. і с.</i>
гульті́пака, <i>и, ч.</i>	забу́дько, <i>а, ч. і с.</i>	кана́лія, <i>і, ч. і ж.</i>
гандр, <i>у, ч. і і, ж.</i>	заво́діяка, <i>и, ч. і ж.</i>	
дадай-ла́ма, <i>и, ч.</i>	заволо́ка, <i>и, ж.</i> (те, що заво́лікає) <i>і ч. і ж.</i>	
дба́ха, <i>и, ч. і ж.</i>	(воло́цого)	
дворня́га, <i>и, ч. і ж.</i>	загни́біда, <i>и, ч. і ж.</i>	
дворня́жка, <i>и, ч. і ж.</i>		

- каню́ка, и, жс. (птахи) і ч. і жс.
 (той, хто канючить)
 капризуля, і, ч. і жс.
 капюга, и, ч.
 книгоно́ца, і, ч. і жс.
 ко́жум'яка, и, ч.
 ко́жуши́сько, а, ч.
 ко́жушище, а, ч.
 коза́рлюга, и, ч.
 коза́чина, и, ч.
 ко́зачище, а, ч.
 ко́злище, а, ч.
 ко́злище, а, ч.
 ко́лега, и, ч. і жс.
 ко́марище, а, ч.
 ко́нисько, а, ч.
 ко́ниченцько, а, ч.
 ко́нище, а, ч.
 ко́няка, и, ч. і жс.
 коро́пище, а, ч.
 ко́сту́ряка, и, ч.
 ко́тисько, а, ч.
 ко́цюга, и, ч.
 ко́тяра, и, ч.
 кра́вчина, и, ч. (кравець) і жс.
 (військо)
 кривля́ка, и, ч. і жс.
 кривоши́я, і, жс. (деформація
 шиї) і ч. і жс. (про людину)
 кро́вопи́вця, і, ч. і жс.
 крутиго́лова, и, ч. і жс.
 кру́тько, а, ч.
 ку́жіль, же́ля, ч. і ку́жіль,
 же́лі, жс.
 куйовда, и, ч. і жс.
 кула́цюга, и, ч.
 кула́чисько, а, ч.
 кула́чище, а, ч.
 ку́льга, и, ч. і жс.
 ку́мцьо, я, ч.
 ку́піль, пе́лі, жс. і пе́лло, ч.
 купчи́на, и, ч.
 ку́ркуля́ка, и, ч.
 ладо́, а, ч., жс. і с.
 лаки́за, и, ч. і жс.
 лаку́за, и, ч. і жс.
 леда́цюга, и, ч. і жс.
 леда́що, а, ч. і с.
 ле́жебо́ка, и, ч. і жс.
 леле́ка, и, ч. і жс.
 листоно́ша, і, ч. і жс.
 лівша, і, ч. і жс.
 лоби́ще, а, ч.
 лобу́ряка, и, ч.
 люди́новбивця, і, ч. і жс.
 ма́гаралжа, і, ч.
 ма́зепя, и, ч. і жс.
 ма́лолі́тка, и, ч. і жс.
 ма́мула, и, ч. і жс.
 ма́ндрю́ха, и, ч. і жс.
 ма́руда, и, ч. і жс.
 ма́терево́вця, і, ч. і жс.
 ма́цапу́ра, и, ч. і жс.
 ме́сія, і, ч.
 ми́рза, и, ч.
 ми́сячньо́ко, а, ч.
 ми́хоно́ца, і, ч. і жс.
 мо́лодча́га, и, ч. і жс.
 мо́лодчина, и, ч. і жс.
 мо́розище, а, ч.
 мо́розо́нько, а, ч.
 мо́розя́ка, и, ч.
 му́жичище, а, ч.
 му́жчина, и, ч.
 му́зика, и, ч. (музикант)
 му́зиче́нько, а, ч.
 му́лла, и, ч.
 му́рза, и, ч.
 му́рло, а, с. (обличчя) і ч.
 і с. (людина)
 му́рмило, а, ч. і с.
 насти́ра, и, ч. і жс.
 наха́ба, и, ч. і жс.
 небора́ка, и, ч.
 невда́ха, и, ч. і жс.
 неві́ра, и, ч. і жс.
 невмива́ка, и, ч. і жс.
 недба́йло, а, ч. і с.
 недба́ха, и, ч. і жс.
 недви́га, и, ч. і жс.
 недорі́ка, и, ч. і жс.
 недоте́па, и, ч. і жс.
 недоти́ка, и, ч. і жс.
 недоторка, и, ч. і жс.
 недоу́чка, и, ч. і жс.
 незгра́ба, и, ч. і жс.
 нездра́, и, ч. і жс.
 нена́жера, и, ч. і жс.
 неоте́са, и, ч. і жс.
 не́посида, и, ч. і жс.
 не́рівня, і, ч. і жс.
 неро́ба, и, ч. і жс.
 не́тяга, и, ч.
 нехлю́я, і, ч. і жс.
 нече́ма, и, ч. і жс.
 нече́пура, и, ч. і жс.
 нечо́са, и, ч. і жс.
 нечу́пара, и, ч. і жс.
 нікче́ма, и, ч. і жс.
 ножа́ка, и, ч.
 оса́вула, и, ч.
 оте́ць-ма́ти, отця́-ма́тері і
 ві́тця-ма́тері, мн.
 оте́ць-не́нька, отця́-не́ньки
 і ві́тця-не́ньки, мн.
 па́руб'я́га, и, ч.
 по́круд, і, жс. і а, ч.
 по́спака, и, ч. і жс.
 по́тпа́ка, и, ч. і жс.
 по́тпа́ха, и, ч. і жс.
 похню́па, и, ч. і жс.
 пре́дте́ча, і, ч. і жс.
 прибу́да, и, ч. і жс.
 при́звді́ця, і, ч.
 приче́па, и, ч. і жс.
 прові́дя, і, ч.
 про́жера, и, ч. і жс.
 про́йда, и, ч. і жс.
 прола́за, и, ч. і жс.
 проно́за, и, ч. і жс.
 про́пяка, и, ч. і жс.
 про́сторі́ка, и, ч. і жс.
 пси́сько, а, ч. і с.
 пси́юга, и, ч. і жс.
 пси́юка, и, ч. і жс.
 пси́юра, и, ч. і жс.
 пси́яка, и, ч. і жс.
 пси́яра, и, ч. і жс.
 пси́яю́ха, и, ч. і жс.
 пусто́меля, і, ч. і жс.
 пу́ть, і, жс.

- п'яниця, и, ч. і ж.
 п'яничка, и, ч. і ж.
 п'янчуга, и, ч. і ж.
 п'янога, и, ч. і ж.
 раджа, і, ч.
 радця, і, ч.
 ракто, а, ч.
 рева, и, ч. і ж.
 рибалка, и, ч. і ж. (рибак) і ж. (риболовля; чайка)
 рибалонька, и, ч. і ж.
 (рибак) і ж. (чайка)
 рибалочка, и, ч. і ж.
 рівня, і, ч. і ж.
 роботяга, и, ч. і ж.
 розбишак, и, ч. і ж.
 розбіяк, и, ч. і ж.
 роззява, и, ч. і ж.
 роззявляк, и, ч. і ж.
 розстрига, и, ч.
 розтелепа, и, ч. і ж.
 розтяпа, и, ч. і ж.
 розтяпак, и, ч. і ж.
 розумака, и, ч. і ж.
 розумаха, и, ч. і ж.
 розчепіра, и, ч. і ж.
 рубак, и, ч.
 рюма, и, ч. і ж.
 рюмса, и, ч. і ж.
 самовбивця, і, ч. і ж.
 самовладця, і, ч.
 самогубця, і, ч. і ж.
 самоучка, и, ч. і ж.
 сатана, и, ч. (чорт) і ч. і ж.
 (лайливе слово)
 сатанюка, и, ч. і ж.
 свекрушище, а, ж. і с.
 світонько, а, ч.
 святоша, і, ч. і ж.
 сердега, и, ч. і ж.
 сестровбивця, і, ч. і ж.
 симпатяга, и, ч. і ж.
 синовбивця, і, ч. і ж.
 синятко, а, с.
 сирітка, и, ч. і ж.
 сирітонька, и, ч. і ж.
 сиріточка, и, ч. і ж.
 сирота, и, ч. і ж.
 сиротина, и, ч. і ж.
 сиротинка, и, ч. і ж.
 сиротинонька, и, ч. і ж.
 сиротиночка, и, ч. і ж.
 сиротонька, и, ч. і ж.
 сіпака, и, ч. і ж.
 сірома, и, ч. і ж.
 сіромаха, и, ч. і ж.
 скнара, и, ч. і ж.
 скромняга, и, ч. і ж.
 скупендра, и, ч. і ж.
 скупендряга, и, ч. і ж.
 скупердя, і, ч. і ж.
 скупердяга, и, ч. і ж.
 скупиндра, и, ч. і ж.
 скупиндряга, и, ч. і ж.
 скупиндя, инді, ч. і ж.
 скуп'яга, и, ч. і ж.
 слуга, и, ч. і ж.
 служак, и, ч.
 сніжисько, а, ч.
 сновига, и, ч. і ж.
 сновига, и, ч. і ж.
 сновида, и, ч. і ж.
 снопище, а, ч.
 снохода, и, ч. і ж.
 собака, и, ч. і ж.
 собацюга, и, ч. і ж.
 собачище, а, ч.
 сомисько, а, ч.
 сомище, а, ч.
 сомнамбула, и, ч. і ж.
 сон-дрімота, сну-
 дрімоти, ч. і ж.
 сонько, а, ч. і ж.
 сонюга, и, ч. і ж.
 соня, і, ч. і ж.
 сплюха, и, ч. і ж.
 спотикайло, а, ч.
 староста, ч.
 старцюга, и, ч.
 старшина, и, ч.
 (військова посада,
 військове звання;
 виборна особа)
 стовпище, а, ч. (великий
 стовп)
 стожище, а, ч. (великий
 стіг)
 страшидло, а, ч. і с.
 страшило, а, ч. і с.
 суддя, і, ч.
 судія, і, ч.
 сусіда, и, а, ч. і ж.
 сутяга, и, ч. і ж.
 сутяжище, а, ч. і ж.
 талан-доля, і, ч.
 тамада, и, ч. і ж.
 танцюра, и, ч. і ж.
 тесля, і, ч.
 тихоня, і, ч. і ж.
 тишко, а, ч.
 томище, а, ч.
 тудяга, и, ч. і ж.
 тузяк, и, ч.
 туманище, а, ч.
 турище, а, ч.
 тюпонисько, а, ч.
 тюпонище, а, ч.
 угадько, а, ч. угара, и, ч. і ж.
 усезнайка, и, ч. і ж.
 усезнайко, а, ч.
 фальш, і, ж. і у, ч.
 хапуга, и, ч. і ж.
 харциза, и, ч.
 харцизяк, и, ч.
 хвостисько, а, ч.
 хвостище, а, ч.
 хвостяга, и, ч.
 хвостяк, и, ч.
 хитрюга, и, ч. і ж.
 хліб-сіль, хліба-
 солі, ч. і ж.
 хлопцюга, и, ч.
 хлопчина, и, ч.
 хлопчинка, и, ч.
 хлопчисько, а, ч. і с.
 хлопчище, а, ч.
 хлоп'яга, и, ч.
 ходжа, і, ч.
 холодище, а, ч.
 царевбивця, і, ч. і ж.
 чавунище, а, ч.
 чванько, а, ч. і ж.

чемоданисько, а, ч.	чортище, а, ч.	шкандиба, и, ч. і ж.
чемоданище, а, ч.	чортяка, и, ч. і ж.	шкандибайло, а, ч. і ж.
чинуша, і, ч.	чубисько, а, ч.	штормило, а, ч.
читака, и, ч. і ж.	чубище, а, ч.	штормище, а, ч.
чоловічина, и, ч. (чоловік) і	чукча, і, ч.	юнга, и, ч.
жс. (м'ясо людини)	швєндя, і, ч. і ж.	ябеда, и, ч. і ж.
чоловічисько, а, ч.	швєндяло, а, ч. і ж.	язичище, а, ч.
чоловічище, а, ч.	шелєпа, и, ч. і ж.	
чолов'яга, и, ч.	шибайголова, и, ч. і ж.	

А. І відміна. Іменники на -а, -я.

1. Назви осіб, рід яких варіюється залежно від статі

базіка, и, ч. і ж.	загнибіда, и, ч. і ж.	куйовда, и, ч. і ж.
батьковбивця, і, ч. і ж.	загреба, и, ч. і ж.	кульга, и, ч. і ж.
бездара, и, ч. і ж.	задавака, и, ч. і ж.	лакиза, и, ч. і ж.
бідака, и, ч. і ж.	задерика, и, ч. і ж.	лакуза, и, ч. і ж.
бідолашечка, и, ч. і ж.	задирака, и, ч. і ж.	ледацюга, и, ч. і ж.
бідолашка, и, ч. і ж.	зальора, и, ч. і ж.	лежебока, и, ч. і ж.
братовбивця, і, ч. і ж.	зажєра, и, ч. і ж.	листоноша, і, ч. і ж.
варивода, и, ч. і ж.	зайка, и, ч. і ж.	лвшя, і, ч. і ж.
вбивця, і, ч. і ж.	зайда, и, ч. і ж.	людиновбивця, і, ч. і ж.
верєда, и, ч. і ж.	замазура, и, ч. і ж.	мазєпа, и, ч. і ж.
верешака, и, ч. і ж.	замурза, и, ч. і ж.	малолітка, и, ч. і ж.
верховода, и, ч. і ж.	зануда, и, ч. і ж.	мамула, и, ч. і ж.
всєзнайка, и, ч. і ж.	затєлєпа, и, ч. і ж.	мандрьоха, и, ч. і ж.
гаркуша, і, ч. і ж.	зівака, и, ч. і ж.	маруда, и, ч. і ж.
дбаха, и, ч. і ж.	зіпака, и, ч. і ж.	матєревбивця, і, ч. і ж.
держиморда, и, ч.	зірвиголова, и, ч. і ж.	мацапура, и, ч. і ж.
діляга, и, ч. і ж.	злєдіяка, и, ч. і ж.	міхоноца, і, ч. і ж.
дітовбивця, і, ч. і ж.	злєдіячка, и, ч. і ж.	молодчага, и, ч. і ж.
добряга, и, ч. і ж.	злєдюга, и, ч. і ж.	молєдчина, и, ч. і ж.
добряка, и, ч. і ж.	злєдожєка, и, ч. і ж.	настира, и, ч. і ж.
дока, и, ч. і ж.	злюка, и, ч. і ж.	нахаба, и, ч. і ж.
драпіжка, и, ч. і ж.	злєчка, и, ч. і ж.	невдаха, и, ч. і ж.
драпіка, и, ч. і ж.	знайда, и, ч. і ж.	невїра, и, ч. і ж.
дружина, и, ч. і ж. (чоловік	каліка, и, ч. і ж.	невмивака, и, ч. і ж.
або жінка)	калічка, и, ч. і ж.	недбаха, и, ч. і ж.
дряпіжка, и, ч. і ж.	каналїя, і, ч. і ж.	недвїга, и, ч. і ж.
дряпіка, и, ч. і ж.	канюка, и, ч. і ж.	недорїка, и, ч. і ж.
єхїда, и, ч. і ж.	капризуля, і, ч. і ж.	недотєпа, и, ч. і ж.
жадїнога, и, ч. і ж.	книгоноша, і, ч. і ж.	недотика, и, ч. і ж.
забїяка, и, ч. і ж.	колега, и, ч. і ж.	недоторка, и, ч. і ж.
заблуда, и, ч. і ж.	кривляка, и, ч. і ж.	недоучка, и, ч. і ж.
заброда, и, ч. і ж.	кривошїя, і, ч. і ж.	незграба, и, ч. і ж.
заводїяка, и, ч. і ж.	кровопивця, і, ч. і ж.	нездара, и, ч. і ж.
заволока, и, ч. і ж.	крутиголова, и, ч. і ж.	ненажєра, и, ч. і ж.

неотеса, и, ч. і ж.	розбіяка, и, ч. і ж.	скупендра, и, ч. і ж.
непосида, и, ч. і ж.	роззява, и, ч. і ж.	скупендряга, и, ч. і ж.
нерівня, і, ч. і ж.	роззявляка, и, ч. і ж.	скупердя, і, ч. і ж.
нероба, и, ч. і ж.	розтелепа, и, ч. і ж.	скупердяга, и, ч. і ж.
нехлюя, і, ч. і ж.	розтяпа, и, ч. і ж.	скупиндра, и, ч. і ж.
нечема, и, ч. і ж.	розтяпака, и, ч. і ж.	скупиндряга, и, ч. і ж.
нечепура, и, ч. і ж.	розумака, и, ч. і ж.	скупиндя, инді, ч. і ж.
нечоса, и, ч. і ж.	розумаха, и, ч. і ж.	скуп'яга, и, ч. і ж.
нечупара, и, ч. і ж.	розчепіра, и, ч. і ж.	слуга, и, ч. і ж.
нікчема, и, ч. і ж.	рюма, и, ч. і ж.	снови́га, и, ч. і ж.
посіпака, и, ч. і ж.	рюмса, и, ч. і ж.	снови́га, и, ч. і ж.
потіпака, и, ч. і ж.	самовбивця, і, ч. і ж.	снови́да, и, ч. і ж.
потіпаха, и, ч. і ж.	самогубця, і, ч. і ж.	снохода, и, ч. і ж.
похню́па, и, ч. і ж.	самоучка, и, ч. і ж.	сомна́мбула, и, ч. і ж.
предтеча, і, ч. і ж.	сатана, и, ч. і ж.	сонно́га, и, ч. і ж.
приблуда, и, ч. і ж.	сатаню́ка, и, ч. і ж.	соня, і, ч. і ж.
причєра, и, ч. і ж.	свято́ша, і, ч. і ж.	сплю́ха, и, ч. і ж.
прожєра, и, ч. і ж.	серде́га, и, ч. і ж.	суси́да, и, ч. і ж.
пройда, и, ч. і ж.	сестровбивця, і, ч. і ж.	сутя́га, и, ч. і ж.
пролаза, и, ч. і ж.	симпатя́га, и, ч. і ж.	тамада, и, ч. і ж.
проноза, и, ч. і ж.	синовбивця, і, ч. і ж.	танцю́ра, и, ч. і ж.
пропияка, и, ч. і ж.	сирі́тка, и, ч. і ж.	тихо́ня, і, ч. і ж.
просторі́ка, и, ч. і ж.	сиріто́нька, и, ч. і ж.	труля́га, и, ч. і ж.
пустомеля, і, ч. і ж.	сиріто́чка, и, ч. і ж.	уга́ра, и, ч. і ж.
п'яни́ця, и, ч. і ж.	сирота, и, ч. і ж.	усезна́йка, и, ч. і ж.
п'яни́чка, и, ч. і ж.	сиротина, и, ч. і ж.	хапу́га, и, ч. і ж.
п'янчу́га, и, ч. і ж.	сиротинка, и, ч. і ж.	хитрю́га, и, ч. і ж.
п'яно́га, и, ч. і ж.	сиротино́нька, и, ч. і ж.	царе́вбивця, і, ч. і ж.
рева, и, ч. і ж.	сиротино́чка, и, ч. і ж.	читга́ка, и, ч. і ж.
рибалка, и, ч. і ж.	сиротонька, и, ч. і ж.	швє́ддя, і, ч. і ж.
рибалонька, и, ч. і ж.	сіпака, и, ч. і ж.	шеле́па, и, ч. і ж.
рибалочка, и, ч. і ж.	сіро́ма, и, ч. і ж.	шибайго́лова, и, ч. і ж.
рівня, і, ч. і ж.	сіро́маха, и, ч. і ж.	шканди́ба, и, ч. і ж.
роботя́га, и, ч. і ж.	скна́ра, и, ч. і ж.	ябеда, и, ч. і ж.
розби́шака, и, ч. і ж.	скромня́га, и, ч. і ж.	

2. Назви осіб чоловічої статі

ага, и, ч.	джу́ра, и, ч.	му́жчина, и, ч.
вигі́я, і, ч.	дрімлю́га, и, ч.	музи́ка, и, ч. (музикант)
воєво́да, и, ч.	ду́ка, и, ч.	му́лла, и, ч.
во́яка, и, ч.	дя́дя, і, ч.	му́рза, и, ч.
гайдама́ка, и, ч. гольтіпа́ка, и, ч.	за́різяка, и, ч.	небо́рака, и, ч.
гульві́са, и, ч.	здо́ров'яга, и, ч.	не́тяга, и, ч.
гультіпа́ка, и, ч.	ко́жум'яка, и, ч.	осаву́ла, и, ч.
дала́й-ла́ма, и, ч.	мага́раджа, і, ч.	прові́ддя, і, ч.
дейне́ка, и, ч.	ме́ся, і, ч.	призві́ддя, і, ч.
	мі́рза, и, ч.	ра́джа, і, ч.

радця, і, ч.
розстрига, и, ч.
рубача, и, ч.
самовладця, і, ч.
сатана, и, ч.
служача, и, ч.

старшина, и, ч.
суддя, і, ч.
судья, і, ч.
тесля, і, ч.
харциза, и, ч.
ходжа, і, ч.

чукча, і, ч.
юнга, и, ч.

3. Назви тварин

дворняга, и, ч. і ж.
дворняжка, и, ч. і ж.
звірюга, и, ч. і ж.

звірюка, и, ч. і ж.
коняка, и, ч. і ж.
лелека, и, ч. і ж.

собака, и, ч. і ж.
собацого, и, ч. і ж. (від ім.
спільного роду собака)

4. Суфіксальні похідні іменники

а) назви осіб

глитаяка, и, ч.
дідуга, и, ч.
капога, и, ч.
козардюга, и, ч.
козачина, и, ч.
кравчина, и, ч.
купчина, и, ч.

куркулдяка, и, ч.
лобуряка, ч.
паруб'яга, и, ч.
старцюга, и, ч.
тузяка, и, ч.
харцизяка, и, ч.
хлопцюга, и, ч.

хлопчина, и, ч.
хлопчинка, и, ч.
хлоп'яга, и, ч.
чинуца, і, ч.
чоловічина, и, ч. (чоловік)
чолов'яга, и, ч.

б) назви тварин, міфологічних персонажів

вовцюга, и, ч.
кабанюга, и, ч.
котюга, и, ч.
котяра, и, ч.

псюга, и, ч. і ж.
псюка, и, ч. і ж.
псюра, и, ч. і ж.
псяка, и, ч. і ж.

псяра, и, ч. і ж.
псяюха, и, ч. і ж.
чортяка, и, ч. і ж.

в) назви предметів, частин тіла, абстрактних понять тощо

басюра, и, ч.
гарбузяка, и, ч.
костуряка, и, ч.

кулацюга, и, ч.
морозяка, и, ч.
ножача, и, ч.

хвостяга, и, ч.
хвостяка, и, ч.

Б. II відміна. Іменники на -о, -е.

1. Назви осіб, рід яких варіюється залежно від статі

вайло, а, ч. і ж.
дрімайло, а, ч. і ж.
ладо, а, ч., ж. і с.

сонько, а, ч. і ж.
чванько, а, ч. і ж.
швендяло, а, ч. і ж.

шкандибайло, а, ч. і ж.

2. Назви осіб чоловічої статі

ага́кало, а, ч. і с.	доробло́, а, ч. і с.	мурло́, а, ч. і с. (людина)
багатозна́йко, а, ч.	дру́жко, а, ч.	мурми́ло, а, ч. і с.
бази́кало, а, ч. і с.	дури́ло, а, ч.	недба́йло, а, ч. і с.
безлю́дько, а, ч.	дя́дько, а, ч.	ракло́, а, ч.
бідачисько, а, ч.	дя́дьо, дя, ч.	споти́кайло, а, ч.
вга́дько, а, ч. всезна́йко, а, ч.	забу́дько, а, ч. і с.	страши́дло, а, ч. і с.
гари́кало, а, ч. і с.	здорови́ло, а, ч.	страши́ло, а, ч. і с.
глушко́, а, ч.	зна́йко, а, ч.	ти́шко, а, ч.
голови́ко, а, ч.	зубри́ло, а, ч.	уга́дько, а, ч. усезна́йко, а, ч.
голоштанько́, а, ч.	крутько́, а, ч.	
доробало́, а, ч. і с.	леда́що, а, ч. і с.	

3. Назви осіб жіночої статі

баби́ще, і, ж. і а, с.	дівчи́ще, а, ж.
гадючи́ще, а, ж. і с.	свекру́шище, а, ж. і с.

4. Суфіксальні похідні іменники**а) назви осіб**

діди́ще, а, ч.	ку́мцьо, я, ч.	хлопчи́сько, а, ч. і с.
дружи́ще, а, ч.	му́жичище, а, ч.	хлопчи́ще, а, ч.
дурни́ло, а, ч.	му́зиченько, а, ч.	чолові́чисько, а, ч.
зяте́нько, а, ч.	сутя́жище, а, ч. і ж. (від ім. спільного роду сутяга)	чолові́чище, а, ч.
козачи́ще, а, ч.		

б) назви тварин, міфологічних персонажів

ведме́дище, а, ч.	козли́ще, а, ч.	пси́сько, а, ч. і с.
вовчи́сько, а, ч.	кома́рище, а, ч.	соба́чище, а, ч.
вовчи́ще, а, ч.	кони́сько, а, ч.	соми́сько, а, ч.
зайчи́сько, а, ч. і с.	кони́ченько, а, ч.	соми́ще, а, ч.
каба́нисько, а, ч.	кони́ще, а, ч.	тури́ще, а, ч.
каба́нище, а, ч.	коро́пище, а, ч.	чорти́ще, а, ч.
козли́ще, а, ч.	котисько́, а, ч.	

в) назви предметів, частин тіла, абстрактних понять тощо

басило, а, ч. і с.	кожушище, а, ч.	туманище, а, ч.
басисько, а, ч.	кулачисько, а, ч.	тюпонисько, а, ч.
басище, а, ч.	кулачище, а, ч.	тюпонище, а, ч.
возище, а, ч.	лобище, а, ч.	хвостисько, а, ч.
вусище, а, ч. і с.	місяченько, а, ч.	хвостище, а, ч.
голосисько, а, ч.	морозище, а, ч.	холодище, а, ч.
голосище, а, ч.	морозонько, а, ч.	чавунище, а, ч.
градище, а, ч.	світонько, а, ч.	чемоданисько, а, ч.
дубище, а, ч. і с.	сніжисько, а, ч.	чемоданище, а, ч.
замчище, а, ч. і с. (від замок)	снопище, а, ч.	чубисько, а, ч.
замчище, а, ч. і с. (від замок)	стовпище, а, ч. (великий стовп)	чубище, а, ч.
зубище, а, ч.	стожище, а, ч. (великий стіг)	штормило, а, ч.
кавунище, а, ч.	томище, а, ч.	штормище, а, ч.
каменище, а, ч. і с.		язичище, а, ч.
кожушисько, а, ч.		

Література

1. Безпояско О.К. Іменні граматичні категорії (функціональний аналіз). – К.: Наук. думка, 1991.
2. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К.: Наук. думка, 1988.
3. Вихованець І.Р., Горденська К.Г., Грищенко А.П. Граматика української мови. – К.: Рад. школа, 1982.
4. Загнітко А.П. Категорія роду в системі граматичних категорій іменника // Мовознавство. – 1987. – № 3. – С. 62–67.
5. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. – К.: Рад. школа, 1974.
6. Мерінов В.В. Функціонально-категорійна аспектуальність граматичного роду іменника в українській мові. – Харків, 2005.
7. Орфографічний словник української мови. – К.: Наук. думка, 1975.
8. Словник української мови: В 11-ти томах. – К.: Наук. думка, 1970–1980.
9. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. – К.: Наук. думка, 1969.
10. Українська мова. Енциклопедія. – К.: В-во „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2000.
11. Український орфографічний словник. – К.: Довіра, 2005.
12. Український правопис. – К.: Наук. думка, 1993.